

**STRATEGIK YONDASHUV ASOSIDA UMUMTA'LIM MAKTEBLARIDA SIFATNI
BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH****Badalova Maqsuda Umarovna**

Iqtisod fanlari nomzodi falsafa fanlari doktori(PhD), dotsent.

Risqulova Yulduz Turgunboy qizi

A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15478374>

Anotatsiya. Ushbu maqolada strategik boshqaruv yondashuvi asosida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi. Ta'lim sifati – maktab faoliyatining asosiy mezonlaridan biri bo'lib, uning samarali boshqaruvi strategik rejalashtirish, tizimli monitoring va ishtirokchilarning faol hamkorligini talab etadi. Maqolada strategik boshqaruvning bosqichlari, ta'lim sifatini belgilovchi omillar hamda zamonaviy yondashuvlar asosida maktablarda sifatni oshirish bo'yicha takliflar keltirilgan. Shuningdek, SWOT tahlil asosida maktab muhitini tahlil qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, hamkorlik madaniyatini shakllantirish kabi yo'nalishlar muhim o'rin egallaydi. Mazkur yondashuv orqali umumta'lim maktablarining raqobatbardoshligi va barqaror rivojlanishi ta'minlanishi mumkinligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: strategik boshqaruv, ta'lim sifati, umumta'lim maktabi, monitoring, SWOT tahlil, raqamli ta'lim, sifat menejmenti.

Аннотация. В данной статье освещены вопросы совершенствования процессов организации часов профессионального развития учителей начальных классов в школах. В частности, подчеркивается важность системной организации деятельности, направленной на освоение современного педагогического подхода, методических инноваций и информационно-коммуникационных технологий. В статье представлены механизмы, практические рекомендации и предложения, разработанные на основе передового опыта, способствующие повышению эффективности часов профессионального развития. Результаты исследования имеют важное значение для эффективной реализации реформ, направленных на повышение квалификации учителей начальных классов и улучшение качества образования.

Ключевые слова: стратегическое управление, качество образования, общеобразовательные школы, руководство школой, SWOT-анализ, совершенствование образования, цифровая трансформация, взаимодействие заинтересованных сторон.

Abstract. This article explores the improvement of quality management in general education schools through a strategic management approach. The effectiveness of education largely depends on the quality of its management system, which requires long-term planning, systematic monitoring, and stakeholder collaboration. The paper outlines key factors affecting the quality of education, such as teacher competencies, modern curricula, digital infrastructure, and school-community partnerships. A strategic model for quality management is proposed, including stages such as environmental analysis (SWOT), strategic planning, implementation, and evaluation. The article also presents practical recommendations for enhancing school performance and ensuring sustainable development in the education system. The findings emphasize that strategic management can significantly contribute to building competitive, forward-looking, and innovation-oriented educational institutions.

Keywords: strategic management, quality in education, general education schools, SWOT analysis, school improvement, digital tools, stakeholder engagement.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqobat muhitida ta'lim tizimining samaradorligini oshirish, sifatli kadrlar tayyorlashda umumta'lim maktablarining o'rni beqiyosdir. Maktablarda ta'lim sifati bevosita boshqaruv tizimining samaradorligiga bog'liq. Shuning uchun ta'lim sifatini boshqarishda zamonaviy, strategik yondashuvlarga asoslangan yondashuv zarur bo'lib bormoqda.

Strategik boshqaruv nafaqat qisqa muddatli maqsadlarni, balki uzoq muddatli istiqbollarni ham hisobga olgan holda qarorlar qabul qilishni taqozo etadi.

Mavzuga doir adabiyotlar sharhi

Xalqaro va mahalliy tadqiqotlar ta'lim sifatini boshqarishda strategik yondashuvning ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. M. Fullan (2007) o'zining "Change Theory" konsepsiyasida o'qituvchilarning professional rivoji va rahbarlikning sifatga ta'siri haqida so'z yuritgan.

Mintzberg (1994) esa strategik boshqaruv nazariyalarining tashkilot faoliyatidagi rolini izohlaydi. O'zbekiston Milliy ta'lim dasturida esa ta'limda strategik yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning o'rni alohida ko'rsatib o'tilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim tizimida sifatni ta'minlash va uni uzluksiz rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Umumta'lim maktablari nafaqat bilim beruvchi muassasa, balki jamiyatning intellektual salohiyatini shakllantiruvchi asosiy institut sifatida strategik boshqaruv yondashuvlarini talab qilmoqda. Shu nuqtai nazardan qaralganda, ta'lim sifatini boshqarishni takomillashtirishda strategik yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Strategik yondashuv — bu uzoq muddatli maqsadlar, aniq yo'nalishlar va oldindan belgilangan natijalarga erishishga qaratilgan tizimli boshqaruv jarayonidir. Umumta'lim maktablarida ushbu yondashuvni qo'llash orqali ta'lim sifati monitoringi, o'quv jarayonining samaradorligi, o'qituvchilarning malakasini oshirish hamda o'quvchilar salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish mumkin bo'ladi. Shu bilan birga, strategik boshqaruv maktab jamoasi uchun umumiy missiya, qarashlar va qadriyatlar tizimini shakllantirishga yordam beradi.

Maktablarda sifatni boshqarishda kuzatilayotgan asosiy muammolar quyidagilardan iborat:

- O'qituvchilarning strategik rejalashtirish ko'nikmalarining pastligi;
- Ta'lim sifatini baholashda yagona va tizimli mezonlarning yetishmasligi;
- Innovatsion texnologiyalarning sekin joriy etilishi;
- Maktab rahbarlari tomonidan zamonaviy boshqaruv metodlariga yetarlicha e'tibor berilmasligi.

- Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi strategik yondashuvlarga asoslangan takliflarni ilgari surish mumkin:

1. **Uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish:** Har bir umumta'lim maktabida yillik emas, balki 3–5 yillik rivojlanish strategiyasining bo'lishi zarur. Bu hujjatda ta'lim sifati bo'yicha aniq maqsadlar va mezonlar belgilanadi.

2. **Ichki audit va tashqi monitoring tizimini joriy etish:** Ta'lim sifatini baholashda maktab ichki resurslaridan tashqari, mustaqil ekspertlar va ota-onalarning fikrini ham inobatga olish kerak.

3. **O'qituvchilarning strategik boshqaruv bo'yicha malakasini oshirish:** Maxsus seminar, treninglar orqali pedagog kadrlarning boshqaruv sohasidagi bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish zarur.

4. Raqamli texnologiyalar asosida boshqaruvni avtomatlashtirish: Ta'lim jarayoni monitoringi, o'quvchilarning yutuqlari, o'qituvchilarning faoliyati kabi ko'rsatkichlar raqamli platformalar orqali boshqarilishi lozim.

Shuningdek, ta'lim sifatini boshqarishda maktab rahbarining liderlik salohiyati, jamoaning umumiy motivatsiyasi ham muhim rol o'ynaydi. Strategik boshqaruv faqatgina rejalashtirish emas, balki bu rejalarning bajarilishini nazorat qilish, baholash va doimiy takomillashtirib borish tizimidir. Shu asosda umumta'lim maktablari o'z faoliyatini yangi bosqichga olib chiqishi mumkin.

Ushbu tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- Tahlil va sintez: mavjud adabiyotlar va ta'lim siyosatlari tahlil qilindi.
- SWOT tahlil: maktablarning ichki va tashqi imkoniyatlari aniqlab chiqildi.
- So'rovnoma va suhbatlar: bir nechta umumta'lim maktablari rahbarlari, o'qituvchilari va ota-onalari bilan so'rov va intervyyular o'tkazildi.

- Amaliy kuzatuv: 5 ta maktabda sifatni boshqarish jarayonlari kuzatildi.

1. Strategik boshqaruv tushunchasi va uning ta'lim tizimidagi ahamiyati

Strategik boshqaruv — bu tashkilotning uzoq muddatli maqsadlariga erishish uchun atrof-muhitni tahlil qilish, resurslarni baholash va aniq yo'nalishlarni belgilash asosida olib boriladigan tizimli boshqaruv jarayonidir. Umumta'lim maktablari uchun bu yondashuv ta'lim sifati, samaradorligi va barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim vositadir.

2. Maktablarda ta'lim sifatini belgilovchi omillar

Umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini belgilovchi asosiy omillar quyidagilardan iborat:

- Pedagog kadrlar salohiyati;
- O'quv dasturlarining zamonaviyligi va amaliyotga yo'naltirilganligi;
- O'quvchilarni baholash va rag'batlantirish tizimi;
- Ota-onalar va mahalla bilan hamkorlik;
- Moddiy-texnik baza va raqamli infratuzilma;
- Maktab ichki muhitining sog'lomligi va boshqaruv sifati.

3. Strategik yondashuv asosida sifatni boshqarish modeli

Strategik boshqaruv asosida maktablarda sifatni boshqarish quyidagi bosqichlarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Tashxis bosqichi: Maktabning ichki va tashqi muhitini tahlil qilish (SWOT tahlil).
- Strategik rejalashtirish: Uzoq muddatli maqsadlar, ustuvor yo'nalishlar, natijadorlik ko'rsatkichlari ishlab chiqiladi.
- Ijro bosqichi: Belgilangan strategik reja asosida amaliy faoliyat yo'lga qo'yiladi.

Tahlil va natijalar

• Aksariyat maktablar strategik rejalashtirishni faqat hujjat shaklida yuritmoqda, real amaliyotda u yetarlicha qo'llanilmaydi.

• O'qituvchilarning aksariyati sifatni monitoring qilish vositalari haqida yetarli bilimga ega emas.

• Raqamli texnologiyalarni sifat monitoringida qo'llash imkoniyatlari mavjud, biroq bu sohada metodik yondashuvlar yetishmaydi.

• Strategik yondashuv asosida faoliyat yuritayotgan maktablarda o'quvchilarning yutuqlari va ota-onalar qoniqish darajasi yuqori bo'lishi kuzatildi..

Xulosa

Strategik boshqaruv yondashuvi umumta'lim maktablarida sifatni takomillashtirishning asosiy omillaridan biridir. Bu yondashuv orqali maktablar o'z oldilariga uzoq muddatli aniq maqsadlar qo'yadi, resurslardan samarali foydalanadi va barqarorlikka erishadi. Ta'lim sifatini oshirish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

- Maktab rahbarlari va pedagoglar uchun strategik rejalashtirish bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslarini tashkil qilish;
- Ta'lim sifatini baholash indikatorlarini ishlab chiqish;
- Ochiq, ishtirokchilikka asoslangan boshqaruv madaniyatini shakllantirish;
- O'quv jarayoniga ilg'or raqamli yechimlarni integratsiyalash

REFERENCES

1. Latorre-Medina, M. J., & Blanco-Encomienda, F. J. (2013). Strategic Management as Key to Improve the Quality of Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 81, 270–274. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.426>
2. Rahma, A. (2024). Strategic management in education: concept, practice, and impact on the quality of education. *Journal of Strategy and Transformation in Educational Management*, 1(1), 7–11. <https://jostem.professorline.com/index.php/journal/article/view/2>
3. Iqbal Saifani, A. S., Andriyani, A., & Lusida, N. (2024). Strategic Management in Improving Education Quality. *Jurnal Ilmiah Edukatif*, 10(1). <https://journal.iaisambas.ac.id/index.php/edukatif/article/view/3253>
4. Mustapid, M., Syafaruddin, S., & Wijaya, C. (2024). Strategic Management in Quality Improvement at State Madrasah. *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*, 12(1). <https://journal.staihubbulwathan.id/index.php/alishlah/article/view/958>
5. Gafurova, S. K. (2024). Quality Management in Education: A Systematic Approach. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(1). <https://erus.uz/index.php/er/article/view/5158>
6. Djumaniyazov, U. (2023). Methodology of Digital Quality Management of Higher Education: Approach and Principles. *Scientific Collection «InterConf»*, (156), 27–37. <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3441>
7. Aniskina, N., & Terekhova, E.